

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด :
รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของต่างประเทศ
กับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย¹
Rehabilitating Juvenile Offenders in Drug Cases :
International Models and Practical Measures for
Proposing Applications to Thailand

อมร หวังอัครางกูร²
อุดม รัฐอมฤต³

Amorn Wangukkarangkul
Udom Rathamarit

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศ ประกอบด้วย รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวทางของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศยุโรป ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยทางเอกสาร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์หารูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็น

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของคูชฎินิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : ศึกษาตามกลไกพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561

²นักศึกษาริษฎาเอก สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ติดต่อได้ที่ : amornw.sru@gmail.com

²Doctoral Degree Student, Program in Justice Administration, Faculty of Law, Thammasat University, E-mail : amornw.sru@gmail.com

³ศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ติดต่อได้ที่ : udom@tu.ac.th

³Professor Dr., Faculty of Law, Thammasat University, E-mail : udom@tu.ac.th

แนวปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด สำหรับนำมาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศมีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ เป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนบนฐานของระบบการจัดการรายกรณีที่มีรูปแบบผสมผสาน ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ตามสภาพปัญหาหรือความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละคน โดยนำเอาตัวแบบทางการแพทย์มาใช้ในการบำบัดรักษาด้วยวิธีการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด ร่วมกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการดูแลภายหลังสิ้นสุดโปรแกรมที่มีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถทวนกลับคืนสู่สังคมได้อย่างเป็นปกติสุขอีกครั้งหนึ่ง รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของต่างประเทศดังกล่าวจึงเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยสมควรนำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 และเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และอนาคตที่มั่นคงอย่างแท้จริงต่อไป

คำสำคัญ : การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ยาเสพติด การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด การกลับคืนสู่สังคม

Abstract

This research article aims to study models and practical measures in foreign countries for rehabilitating juvenile offenders in drug cases, including those in accordance with the United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), United States, and European Union (EU) regulations. Qualitative research was done by systematic content analysis of documents to synthesize models and practical measures best suited for rehabilitating juvenile offenders in drug cases to apply them to juvenile justice administration in Thailand. Results showed that the following characteristics were most influential: rehabilitation must follow the best interest of the child on a basis

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ
เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

of multiservice packages for case management. Rehabilitation programs may be adjusted according to the individual issues or needs of each juvenile offender. A medical model is used for drug use harm reduction therapy in conjunction with rehabilitation and aftercare treatment for families and in community-based programs. These best practices should be adopted by the juvenile justice system in Thailand following provisions of the Administration of Juvenile Offenders Rehabilitation Act, B.E.2561 (2018) to allow juveniles full protection of their rights, welfare, and a secure future.

Keywords: Rehabilitation, Juvenile offenders, Drug, Harm reduction, Reintegration, Delinquency

บทนำ

พลวัตทางสังคมของโลกในยุคสมัยปัจจุบันที่ทุกสิ่งอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนบ่อยครั้งที่สังคมไม่อาจปรับตัวรองรับได้ทันดังที่เรียกว่า “Disruptive Society” ประกอบกับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมบนฐานชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำมาสู่การปรับตัวครั้งใหญ่ของผู้คนทุกช่วงวัยในสังคม อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลานั้นได้นำไปก่อให้เกิดช่องว่างมากมายที่กลายเป็นปัญหาของสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียต่อการกระทำผิดมากขึ้นในเด็กและเยาวชนที่ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เพียงพอ อาทิ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นฐานความผิดที่มีสถิติเด็กและเยาวชนกระทำผิดมากที่สุด

เป็นที่น่าตระหนกกว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในปัจจุบันนั้น มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่าปัญหาดังกล่าวอยู่ในขั้นวิกฤตที่ต้องเร่งหาหนทางหรือมาตรการแก้ไขทั้งในด้านการป้องกันด้านการปราบปราม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ “ก้าวพลาด” กระทำความผิดในคดียาเสพติดเหล่านั้นถือเป็น “ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับ

การบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อให้สามารถหลุดพ้นออกจากวังวนของยาเสพติดได้และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกต่อไปในอนาคต

ปัจจุบันการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้วางอยู่บนหลักการพื้นฐานร่วมกันที่เป็นไปเพื่อการคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และอนาคตของเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในพันธกรณีและความผูกพันตามหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ อันได้แก่ อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ ข้อเสนอของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หรือข้อเสนอแห่งกรุงริยาด กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และข้อกำหนดกรุงเทพ

อย่างไรก็ดีการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดภายใต้การบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในแต่ละประเทศนั้นยังคงมีรายละเอียดของรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามกลไกในการดำเนินงานทั้งทางด้านกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐ ตลอดจนด้านการบริหารจัดการที่แต่ละประเทศต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายรูปแบบใหม่ (New Challenge) จากภัยคุกคามของปัญหายาเสพติดอันเป็นผลพวงมาจากพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในปัจจุบัน บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดเพื่อหารูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และมีความเหมาะสมกับสภาพบริบททางสังคมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดเพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอหรือรูปแบบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดสำหรับนำไปปรับประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ตามกลไกของพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 ที่เป็นหลักของการดำเนินการด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นการเฉพาะในเชิงบูรณาการต่อไป

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ
เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบ (Model) และมาตรการเชิงปฏิบัติ (Practical Measure) ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศ
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด สำหรับเป็นข้อเสนอในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ผ่านการศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวทางของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวปฏิบัติของศาลเพื่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน ประเทศสหรัฐอเมริกา และรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวทางของกลุ่มประเทศยุโรป แล้วนำรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดซึ่งกำหนดให้เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) มาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และมีความเหมาะสมกับสภาพบริบททางสังคมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดสำหรับนำไปปรับประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด หมายความว่า เด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โดยในการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งเน้นเฉพาะไปที่เด็กและเยาวชนที่ได้กระทำผิดในฐานเสพยาเสพติดให้โทษเป็นสำคัญ

ผลการวิจัย

ในบทความนี้ผู้เขียนจะได้นำเสนอผลการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกว่าด้วยรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศ และส่วนที่สองว่าด้วยข้อเสนอในการนำรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของต่างประเทศที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีไปปรับประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย โดยมีผลการวิจัยในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

1. รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศ

1.1 รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวทางของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC)

สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด และนำเสนอแนวทางสำหรับการนำเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเสพและติดยาเสพติดซึ่งถือเป็น “ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามความสมัครใจของเด็กและเยาวชนโดยการให้บริการแบบ “No Wrong Door” ภายใต้การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งนอกจากการสนับสนุนบทบาทขององค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ทางสังคมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจากปัญหาเสพติดแล้ว หน่วยงานแห่งนี้ยังได้สนับสนุนให้ครอบครัวของเด็กและเยาวชนได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับการเสริมสร้างปัจจัยป้องกัน และการลดปัจจัยเสี่ยงในการหันกลับไปใช้ยาเสพติดหรือกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่เริ่มแรกที่นำเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการ โดยมีครอบครัวของเด็กและเยาวชนเป็นฐานในการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนประสบความสำเร็จในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตลอดทั้งกระบวนการอีกด้วย

กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามแนวทางของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ จะเริ่มจากขั้นตอนการนำเด็กและเยาวชน

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยจัดให้มีการคัดกรองเด็กและเยาวชนเพื่อตรวจอาการ และประเมินสภาพปัญหาเป็นการเฉพาะรายเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด อาการติดยาเสพติด และอาการข้างเคียงจากการใช้ยาเสพติด ซึ่งในขั้นตอนนี้เด็กและเยาวชนจะได้รับบริการอำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันและไม่มีผลทางกฎหมายใด ๆ ผูกมัดต่อเด็กและเยาวชน จากนั้นเด็กและเยาวชนที่ผ่านการคัดกรองเบื้องต้นจะได้รับบริการบริการด้านสุขภาพและการให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการและความจำเป็น ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาการติดยาเสพติด โดยเด็กและเยาวชนแต่ละรายจะได้รับการประเมินและวางแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจากนักวิชาชีพในลักษณะการจัดการรายกรณี (Case Management) (UNODC, 2014, p. 9) ซึ่งมีวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่แตกต่างกันตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนแต่ละคน

ภายหลังจากการประเมินและการกำหนดแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้ว เด็กและเยาวชนจะได้รับการสนับสนุนให้หยุดหรือลดการใช้ยาเสพติดร่วมกับการรักษาตามอาการอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากนั้นเด็กและเยาวชนจะถูกส่งต่อเข้าสู่ขั้นตอนการถอนพิษยา (Detoxification) การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) และการใช้ยาควบคุมอาการขาดยาในกรณี que เด็กและเยาวชนมีอาการติดยาเสพติดไม่รุนแรง ส่วนในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีอาการติดยาเสพติดรุนแรง หรือติดยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทเด็กและเยาวชนก็จะได้รับการรักษาทางการแพทย์โดยให้ใช้ยาแก้เมทาโดน (Methadone) และบิวพรีนอร์ฟิน (Buprenorphine) ทดแทน ร่วมกับการปรับสภาพทางร่างกาย สภาพจิตใจ และอารมณ์ โดยการใช้วิธีแทรกแซงให้คำปรึกษาและการบำบัดด้านจิตสังคม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะสามารถดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อร่างกายของเด็กและเยาวชนมีความพร้อมต่อการหยุดใช้ยาเสพติดหรือมีความต้องการใช้ยาเสพติดลดลงในปริมาณที่ชัดเจน

เมื่อเด็กและเยาวชนผ่านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจนสามารถเลิกยาเสพติดได้สำเร็จแล้ว เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะถูกส่งตัวกลับไปยังชุมชนของตนเพื่อรับการเตรียมความพร้อมและติดตามดูแลอาการหลังการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ การให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนรวมถึงครอบครัวในการดูแลสุขภาพ การสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษา การฝึกทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม การฝึกทักษะทางวิชาชีพ และการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนที่มีฐานะ

ยากจน เช่น การจัดหาที่พักอาศัย การจัดหางาน และการจัดหาเงินทุนสนับสนุนการดำรงชีพ ตลอดจนการส่งเสริมให้มีเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนโดยแกนนำที่เป็นเด็กและเยาวชน ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ให้ความรู้และรณรงค์เพื่อป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดของสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยมีครอบครัว องค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และภาคประชาสังคมร่วมให้การติดตามดูแลภายหลังการเข้ารับการรักษา ส่วนในรายที่ไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้สำเร็จ เด็กและเยาวชนก็จะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกระบวนการซ้ำอีกครั้งด้วยตนเอง

จะเห็นได้ว่ารูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวทางของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ เป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ก่อให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรม การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติดกับครอบครัว หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่น มาตรการเชิงปฏิบัติดังกล่าว จึงเป็นรูปแบบการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติดรูปแบบหนึ่งที่มีความคุ้มค่าและก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (Andrews, D. A. et al. as cited in Lipsey, M.W., 2009, p. 144) โดยเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการรักษาตามแนวทางของรูปแบบนี้มีอัตราการหันกลับไปติดยาเสพติดซ้ำลดลงอย่างชัดเจน

ยิ่งไปกว่านั้นรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เป็นผู้ตัดสินใจในการเข้ารับบริการบำบัดรักษาด้วยตนเองตามความสมัครใจ ผ่านการอำนวยความสะดวกในทุกขั้นตอนของการบำบัดรักษา การให้อิสระในการอาศัยในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ และการแทรกแซงชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนให้น้อยที่สุด เพื่อลดผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัว ผลกระทบต่อครอบครัว และผลกระทบต่อชีวิตทางสังคม ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการช่วยลดมลทินหรือการประทับตราบาปในตัวเด็กและเยาวชนลงได้ นอกจากนี้รูปแบบดังกล่าวยังมีจุดเด่นในการบำบัดรักษาที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละคนโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบำบัดรักษาระหว่างเด็กและเยาวชนกับองค์กรชุมชนที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่อาศัย เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมของตนเองได้อย่างเป็นปกติสุข อันเป็นการเสริมสร้างพลังและศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ตลอดจนสามารถจัดการและพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

1.2 รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวปฏิบัติของศาลเพื่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile Drug Treatment Court Guidelines : JDTC) ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่เผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการจัดตั้งศาลยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile Drug Court) ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1995 ที่เมืองวิลมิงตัน (Wilmington) รัฐเดลาแวร์ (Delaware) (O'Connell, Nestlerode, Miller, 1999, p. 1) เพื่อควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดให้ได้รับการรักษาบำบัดและฟื้นฟู ตลอดจนการบริการด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นแก่เด็กและเยาวชน โดยในปัจจุบันมีศาลยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนถึง 300 แห่งทั่วทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา (National Drug Court Resource Center, 2020) อย่างไรก็ตามจากการสำรวจแห่งชาติเกี่ยวกับการใช้ยาและสุขภาพของประชาชนในสหรัฐอเมริกา (The National Survey on Drug Use and Health : NSDUH) เมื่อปี ค.ศ. 2014 พบว่าเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 12 – 17 ปี ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเสพยาหรือติดยาเสพติดมีจำนวนมากกว่า 1.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนประชากรที่เป็นเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา (Hedden, S.L., et al., 2020)

จากปัญหาดังกล่าวจึงนำมาสู่การแสวงหาแนวทางในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดโดยสำนักงานคดีเด็กและเยาวชนและการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (The Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention : OJJDP) ได้ริเริ่มให้มีการนำแนวปฏิบัติของศาลเพื่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile Drug Treatment Court Guidelines : JDTC) ไปใช้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่มีความผิดปกติกจากการเสพยาหรือติดยาเสพติดในระดับปานกลางถึงรุนแรง เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาการพึ่งพายาเสพติดและเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนหันกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือกระทำผิดซ้ำอีก โดยมีรูปแบบและวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคน ทั้งรูปแบบการดูแลอย่างต่อเนื่องในเชิงรุก (Assertive Continuing Care : ACC) รูปแบบพฤติกรรมบำบัด (Behavioral Therapy) รูปแบบการบำบัดทาง

ความคิดและพฤติกรรม (Cognitive Behavioral Therapy : CBT) รูปแบบครอบครัวบำบัด (Family Therapy) รูปแบบการบำบัดเพื่อการเสริมสร้างแรงจูงใจ (Motivation Enhancement Therapy : MET) รูปแบบการบำบัดเพื่อการเสริมสร้างแรงจูงใจร่วมกับการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรม (Motivation Enhancement and Cognitive Behavioral Therapy) รวมถึงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยรูปแบบการบำบัดแบบผสมผสาน (Multiservice Packages) (Lynch L. E., Mason K. V., Listenbee R. L., 2016, pp. 33 - 37) ที่นำเอาจุดเด่นของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบต่าง ๆ มาปรับประยุกต์ใช้กับเด็กและเยาวชนแต่ละรายเป็นการเฉพาะซึ่งการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Practice) (Lipsey, M.W. et al, 2010, p. 19) และการหันเหเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดกระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางานั้น นอกจากจะช่วยให้กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสามารถดำเนินไปได้จนบรรลุเป้าหมายแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้เกิดประสิทธิผลด้านการป้องกันการกระทำผิดซ้ำที่มีประสิทธิภาพได้ในอีกทางหนึ่งด้วย (Lipsey, M.W., Wilson, D.B., and Cothorn, L., 2000, pp. 4 - 6)

กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดตามแนวปฏิบัติของศาลเพื่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน (JDTC) ในปัจจุบัน มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบการบำบัดแบบผสมผสาน (Multiservice Packages) เริ่มต้นจากขั้นตอนการนำเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายที่ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในจุดเดียวกัน (Single Point of Entry) โดยเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายจะผ่านกระบวนการคัดกรองรวมทั้งการประเมินพฤติกรรมและวินัยอาการโดยบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในลักษณะของการจัดการรายกรณีที่มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้จัดการรายกรณีในขั้นตอนดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมทั้งในด้านการประเมินและวินัยที่มีประสิทธิภาพ ด้านความรู้ความเข้าใจในระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตลอดจนด้านการให้คำแนะนำในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจากปัญหาเสพติด (VanderWaal C. J., McBride D. C., Terry-McElrath Y. M., VanBuren H., 2001, p. 4)

ภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายผ่านกระบวนการคัดกรองรวมทั้งการประเมินพฤติกรรมและวินัยอาการในจุดเดียวกันแล้ว ผู้จัดการรายกรณีจะนำผล

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรม : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

การคัดกรองรวมทั้งการประเมินพฤติกรรมและวินิจฉัยอาการมาทำการกำหนดแผนและระยะเวลาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแต่ละราย โดยที่เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของตนเองร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูที่เหมาะสมตามความต้องการของเด็กและเยาวชน (Assertive) และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เด็กและเยาวชนโดยการดึงศักยภาพและการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเลือกสิ่งที่ดีที่สุด (Strengths Based) (VanderWaal C. J., McBride D. C., Terry-McElrath Y. M., VanBuren H., 2001, p. 4) ซึ่งนอกจากผลการคัดกรองรวมทั้งการประเมินพฤติกรรมและวินิจฉัยอาการจะถูกนำมาใช้ในการกำหนดแผนและระยะเวลาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแต่ละรายแล้ว ผลการคัดกรองรวมทั้งการประเมินพฤติกรรมและวินิจฉัยอาการดังกล่าวยังถูกนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะต่อศาลในการพิจารณาเลือกใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหรือการพิจารณาคดีตัดสินและสั่งลงโทษ ตลอดจนเป็นฐานข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

เมื่อขั้นตอนการกำหนดแผนและระยะเวลาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเสร็จสิ้นแล้ว เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจะถูกส่งตัวไปยังชุมชนที่เกี่ยวข้องกระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อทำการบำบัดรักษาอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเสีย พัฒนาจิตสังคม และปรับปรุงทัศนคติให้มีความเหมาะสมเตรียมพร้อมสู่การกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง โดยในขั้นตอนนี้ศาลจะมีบทบาทในการออกคำสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามคำแนะนำของผู้จัดการรายกรณีและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย การสร้างทักษะการบริหารจัดการอารมณ์ และการปรับตัวเข้ากับสังคมผ่านการเข้าร่วมกลุ่มครอบครัวที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวของเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับเด็กและเยาวชน อีกทั้งกระบวนการดังกล่าวยังได้สนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดูแลอย่างต่อเนื่อง (Continuing Care) หลังจากที่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการพ้นจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Community-Based Aftercare Programs) (VanderWaal C. J., McBride D. C., Terry-McElrath Y. M., VanBuren H., 2001, p. 10) เพื่อลดความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนที่ละทิ้งผิดซ้ำ อย่างไรก็ตามหากเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนก็จะถูกส่งตัวกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อดำเนินตามขั้นตอนปกติต่อไป

นอกจากนี้ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกายังได้มีการนำนโยบายการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction Policy) มาใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดร่วมกับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและสภาพจิตใจ ดังเช่นโครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้บริการเข็มฉีดยาใหม่แลกเปลี่ยนเข็มฉีดยาเก่า (Federal Funding of Syringe Exchange) ที่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาให้บริการแจกจ่ายยาเสพติดและเข็มฉีดยาที่สะอาด ร่วมกับการให้คำปรึกษาทางด้านจิตวิทยาแก่ผู้ติดยาเสพติดโดยที่ผู้รับบริการไม่เสียค่าใช้จ่าย (ฉัตรสมุน พลฤทธิญา, 2559, น. 95) เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถลดการใช้ยาเสพติดได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ภายใต้การควบคุมดูแลของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด จนผู้ติดยาเสพติดสามารถเลิกการใช้ยาเสพติดได้ในที่สุด

รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวปฏิบัติของศาลเพื่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นหนึ่งในโครงการด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มุ่งเน้นด้านการแก้ไขบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากการเสพยาหรือติดยาเสพติด มีกระบวนการดำเนินงานที่วางอยู่บนฐานของการเห็นเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางการ โดยการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการให้การดูแลเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล ภายใต้การทำงานร่วมกันระหว่างผู้จัดการรายกรณี ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ครอบครัวของเด็กและเยาวชน รวมถึงองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ครอบคลุมระยะเวลาทั้งในระหว่างการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ไปจนกระทั่งภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนสิ้นสุดการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและกลับคืนสู่สังคม ผ่านการให้คำปรึกษาตลอดจนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะและศักยภาพของเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

1.3 รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติตามแนวทางของกลุ่มประเทศยุโรป

รูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของกลุ่มประเทศยุโรป มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแนวทางการดำเนินโครงการในแต่ละแห่ง อาทิ รูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามแนวทางของ

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ
เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

Departmental Justice and Health Conventions of Objectives (CDO) ของประเทศฝรั่งเศส ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำผิดในคดียาเสพติดได้เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งในระยะก่อนการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และในระหว่างที่เด็กและเยาวชนอยู่ในระบบกระบวนการยุติธรรม โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและชุมชนในการสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแก่เด็กและเยาวชนผ่านการให้บริการด้านสุขภาพ สังคม ตลอดจนการบริการที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการกำหนดแนวทางการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเสียเป็นการเฉพาะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ด้านยาเสพติด ร่วมให้การสนับสนุนในการดำเนินการดังกล่าว (EURehabChildren, 2015, p.17)

เช่นเดียวกับรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามนโยบายด้านยาเสพติดของประเทศเนเธอร์แลนด์ที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งกระทรวงยุติธรรมและความมั่นคง (The Ministry of Justice and Security) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ในรูปแบบการดำเนินงาน 3 ฝ่าย ประกอบด้วย หัวหน้าพนักงานอัยการประจำเขต ผู้กำกับสถานีตำรวจ และนายกเทศมนตรี เพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดและการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนเพื่อลดจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดหน้าใหม่ลงโดยการสร้างระบบการดูแลสุขภาพที่มีความปลอดภัยควบคู่ไปกับการปราบปรามการผลิตและการค้ายาเสพติดภายในประเทศ ซึ่งนอกจากรูปแบบดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีโครงการรณรงค์ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันสุขภาพจิตและการติดยาเสพติด (The Netherlands Institute of Mental Health and Addiction) เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด และการให้บริการคำปรึกษาข้อมูลหรือปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดผ่านระบบสายด่วนตลอด 24 ชั่วโมง (The 24 - hour National Drug Info Hot Line) รวมถึงการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดด้วยวิธีการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดโดยสำนักงานติดตามข้อมูลยาเสพติดแห่งชาติ (National Drug Monitor : NDM) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ติดยาเสพติดทุกประเภทซึ่งถือเป็นผู้ป่วย สามารถเข้ารับบริการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความสมัครใจได้ที่ศูนย์บำบัดรักษาและคลินิกผู้ป่วยนอกที่เข้าร่วมโครงการ (ฉัตรสมุน พฤตมิถุน, 2559, น. 103-105) ซึ่งการดำเนิน

โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการลดจำนวนผู้ใช้ยาเสพติด และลดอันตรายการใช้ยาเสพติดลงได้อย่างชัดเจน

สอดคล้องกับการดำเนินงานในประเทศโปรตุเกสที่มีรูปแบบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดตามโครงการปลอดยาเสพติด (Drug Free Programme) หรือ Proyecto Hombre ซึ่งเป็นโครงการทางเลือกสำหรับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดที่ส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดซึ่งถือเป็นผู้ป่วยลดการใช้ยาเสพติดอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อลดอันตรายจากผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด โดยในระหว่างที่ผู้ป่วยยังคงมีความต้องการใช้ยาเสพติดอยู่นั้น ผู้ป่วยสามารถติดต่อหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อขอรับบริการใช้ยาเสพติดได้ภายใต้การควบคุมดูแลของแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มเป้าหมายสำคัญของโครงการนี้คือเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 11 - 17 ปี ที่มีพฤติกรรมติดยาเสพติดและมีความประสงค์ที่จะเลิกยาเสพติด โครงการดังกล่าวนอกจากจะใช้วิธีการลดการใช้ยาเสพติดอย่างค่อยเป็นค่อยไปแล้ว ยังเสริมด้วยการทำกิจกรรมเพื่อบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยทั้งทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลิกยาเสพติดได้และไม่หันกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำอีก (EURehabChildren, 2015, pp.175 - 177)

ในส่วนของประเทศอังกฤษมีรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดตามโครงการ Kenleigh Choices Programme ซึ่งเป็นโครงการด้านการป้องกันและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด รวมถึงการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 10 - 19 ปี โดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครและชุมชนในการป้องกันและลดการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด รวมทั้งการพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เจิงนวัตกรรมในการป้องกันและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติด ซึ่งมีรูปแบบหลักที่เป็นแนวทางพื้นฐานในการดำเนินงานประกอบด้วย การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการแทรกแซงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนตามฐานของมูลของกลุ่มเสี่ยงแต่ละคน การประชุมกลุ่มครอบครัว และการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ โดยมีรูปแบบการดำเนินงานที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เข้าร่วมโครงการแต่ละรายได้อย่างเหมาะสม เช่น รูปแบบการสนับสนุนจากครอบครัว (Family Support) รูปแบบการบำบัดพฤติกรรม

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

การใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด (Tackling Substance Misuse) รูปแบบการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและการส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นตามความเหมาะสม (Addressing Offending Behavior and Referral to Other Appropriate Agencies) รูปแบบกิจกรรมเชิงบวก (Positive Activities) รูปแบบการสนับสนุนแบบตัวต่อตัว (One-to-One Support) รูปแบบการศึกษา และการฝึกอบรมและกิจกรรมนันทนาการทางเลือก (Alternative Education and Training and Enjoyable Activities) (EURehabChildren, 2015, p. 339)

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดตามโครงการกัลลิเวอร์ (The Gulliver Project) ของประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นโครงการบำบัดยาเสพติดโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนทั้งเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สำหรับวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี ที่มุ่งเน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดและครอบครัวในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการหวนกลับคืนสู่สังคม การปรับปรุงสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความสัมพันธ์กับผู้อื่น การกลับไปทำงานหรือเรียนหนังสือ ตลอดจนการบริหารจัดการเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยเป็นโครงการที่จัดขึ้นในรูปแบบเฉพาะตามความต้องการ ความจำเป็น และสภาพปัญหาของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดแต่ละราย การดำเนินโครงการเริ่มจากการรับตัววัยรุ่นที่ติดยาเสพติดเข้าสู่โครงการ จากนั้นจะเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยเปิดใจแลกเปลี่ยนกันระหว่างวัยรุ่นที่เข้าร่วมโครงการกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของยาเสพติด การขัดเกลาทางสังคม การพูดคุยกับนักจิตวิทยาทั้งในรูปแบบการสัมมนาและการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีเงื่อนไขกำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการต้องเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาดตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการประมาณ 6 เดือน (EURehabChildren, 2015, pp. 121 - 123)

เช่นเดียวกับรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามโครงการ The Enlace Project ของประเทศสเปน ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดสามารถเข้าร่วมโครงการได้โดยสมัครใจ โดยภายหลังจากที่รับตัวเด็กและเยาวชนเข้าสู่โครงการแล้วเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการคัดกรองและประเมินด้านพฤติกรรม อารมณ์ และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่สอดคล้องและเหมาะสมตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนจาก 3 รูปแบบ คือ

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแบบกลุ่ม (Intervention in Educational-Therapeutic Groups) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นรายบุคคล (Individual Educational-Therapeutic Intervention) และโรงเรียนสำหรับพ่อแม่ (School for Fathers and Mothers) หรือรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่สนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการได้รับการฝึกอบรมและจัดหาวิธีการที่จำเป็นเพื่อพัฒนาบทบาทความเป็นพ่อแม่อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูบุตรหลานที่มีพฤติกรรมติดยาเสพติด (EURRehabChildren, 2015, p. 234) ซึ่งรูปแบบดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าก่อให้เกิดประสิทธิผลในการป้องกันและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้วิธีการในรูปแบบอื่น

2. ข้อเสนอในการนำรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของต่างประเทศที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ไปปรับประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

เมื่อพิจารณารูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญาของประเทศดังที่ได้นำเสนอไปข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ถึงลักษณะเด่นที่สำคัญ 5 ประการของรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญา ดังนี้

ประการแรก คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนภายใต้ระบบการจัดการรายกรณีที่มีค่านิ่งและพิจารณาถึงฐานข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ของเด็กและเยาวชนแต่ละราย เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมหรือรูปแบบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมตามสภาพปัญหาหรือความจำเป็นของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล โดยมีผู้จัดการรายกรณี ผู้เชี่ยวชาญ และเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดร่วมกำหนดโปรแกรมหรือรูปแบบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งการบริหารจัดการคดีอาญาและการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนภายใต้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยในปัจจุบันนั้น ยังคงเป็นไปตามการใช้ดุลยพินิจของศาลเยาวชนและครอบครัว รวมถึงการบริหารจัดการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องในการกำหนดให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามที่ศาลเยาวชนและครอบครัว สถานพินิจ

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

และคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตลอดจนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแต่ละแห่ง กำหนดขึ้น ทำให้เด็กและเยาวชนที่ต้องเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาจไม่ได้รับการปฏิบัติที่สอดคล้องและเหมาะสมตามสภาพปัญหาหรือความจำเป็นได้อย่างแท้จริง ดังนั้นระบบการจัดการรายกรณีที่น่าจะและพิจารณาถึงฐานข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ดังกล่าวจึงสมควรนำมาปรับใช้ในขั้นตอนของการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนด้วยรูปแบบผสมผสานที่นำเอาจุดเด่นของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรูปแบบต่าง ๆ มาปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแต่ละรายเป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกในสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง ภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำของผู้จัดการรายกรณีและผู้เชี่ยวชาญอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยรูปแบบผสมผสานเช่นว่านี้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องกับลักษณะเด่นในประการแรกตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นซึ่งกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยสมควรนำมาปรับใช้ในโครงการกำหนดแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แก้ไขบำบัดฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของตนเองได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งอันจะมีส่วนช่วยในการป้องกันการหวนกลับมากระทำผิดซ้ำได้ในอีกทางหนึ่ง

ประการที่สาม คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยวิธีการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด โดยการดูแลของหน่วยงานทางการแพทย์และบุคลากรเจ้าหน้าที่ด้านการสาธารณสุขที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ซึ่งที่ผ่านมาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของประเทศไทยมักมุ่งให้ความสำคัญกับการคุมความประพฤติอย่างเข้มงวดเพื่อให้เด็กและเยาวชนเลิกเสพยาเสพติดอย่างเด็ดขาด โดยการวางข้อกำหนดผ่านคำสั่งของศาลให้เด็กและเยาวชนต้องเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกประเภท และให้มีการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดอย่างต่อเนื่องในทุกครั้งของการรายงานตัวต่อเจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตามเป็นที่ปรากฏผลว่าการใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด

ดังกล่าวไม่อาจช่วยยับยั้งการหวนกลับไปเสพหรือกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามการเปิดโอกาสให้ผู้เสพซึ่งถือเป็นผู้ป่วยได้บำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดด้วยวิธีการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดกลับให้ผลในการป้องกันการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ดังนั้นการบำบัดรักษาด้วยวิธีการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมนำมาปรับใช้ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดของประเทศไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและในด้านการป้องกันการหวนกลับมากกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

ประการที่สี่ คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดที่อาศัยกระบวนการทางสังคม (Socialization Processes) เป็นกลไกหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแทนการลงโทษที่เป็นทางการตามระบบของกระบวนการยุติธรรม โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน (Family and Community-Base Treatment) ผ่านการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมุ่งเน้นการส่งเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดกระทำผิดกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เคยก้าวพลาดเหล่านั้นสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคมของตนได้อย่างเป็นปกติสุขอีกครั้งหนึ่ง (อัศครุร ไชยพงษ์, 2555, น. 138) โดยในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยได้กำหนดให้มีหลักเกณฑ์และวิธีการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 ที่กำหนดให้มีกลไกในการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังขาดการนำมาใช้ให้ปรากฏสัมฤทธิ์ผลขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องขับเคลื่อนกลไกการดำเนินงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนี้ให้บังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการส่งเสริมบทบาทและสร้างการมีส่วนร่วมขององคาพยพในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะบทบาทการมีส่วนร่วมของสถาบันครอบครัว ขบวนการองค์กรชุมชน ตลอดจนหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการร่วมสนับสนุนกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและ

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

เยาวชนผู้ก้าวพลาด เพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้มีโอกาสกลับมาก้าวเดินใหม่อีกครั้งในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

ประการที่ห้า คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด ที่มีกระบวนการเตรียมความพร้อม การกำกับดูแล ติดตาม และการประเมินผลภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนพ้นจากระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Aftercare) อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยอาศัยกระบวนการทางสังคมที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเกิดประสิทธิผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนหันกลับไปเสพหรือติดยาเสพติดซ้ำอีก กระบวนการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนพ้นจากระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดที่อาศัยกระบวนการทางสังคมที่มีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ซึ่งที่ผ่านมากระบวนการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลดังกล่าวภายใต้ระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้น ยังคงจำกัดอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของหน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ขณะที่สถาบันครอบครัว ขบวนการองค์กรชุมชน หน่วยงานส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ตลอดจนภาคประชาสังคมยังขาดบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนั้นระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมบทบาทของสถาบันหรือองค์กรเหล่านี้ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละขั้นตอนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนพ้นจากระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ ในการรองรับเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคม เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้กลับคืนและอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และสังคมของตนเองได้เป็นปกติสุขอย่างแท้จริง

ลักษณะเด่นที่สำคัญทั้ง 5 ประการของรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดที่ยึดถือประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (The Best Interests of the

Child) โดยมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ของสังคมตั้งแต่สถาบันครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ตลอดจนภาคประชาสังคม ร่วมเป็นภาคีเครือข่าย สนับสนุนการดำเนินงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรม ในเชิงบูรณาการตลอดทั้งกระบวนการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การรับตัวเด็กและเยาวชน เข้าสู่ระบบการช่วยเหลือขั้นพื้นฐาน การคัดกรองเบื้องต้น การตรวจประเมินและวินิจฉัย ออกร่างการวางแผนและการกำหนดแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การลดอันตรายจากการ ใช้ยาเสพติด การฟื้นฟูสุขภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดูแลช่วยเหลือทางสังคม การเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคม ตลอดจนกระทั่งถึงการติดตามดูแล และประเมินผลภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนพ้นจากระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแม้ว่าระบบบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของ ประเทศไทยที่ผ่านมาจะได้มีการอนุวัติกฎหมายและแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามหลักการสากล แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าปัญหาเสพติด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกลับมีแนวโน้มแพร่ระบาดมากขึ้นจากปัจจัยของภาวะยาเสพติด ล้นตลาดที่ส่งผลให้ยาเสพติดมีราคาจำหน่ายที่ถูกลงและหาซื้อได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการใช้ สื่อออนไลน์เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายและขนส่งยาเสพติดผ่านการจัดส่งพัสดุไปรษณีย์ ส่งผลให้มีผู้ป่วยติดยาเสพติดรายใหม่ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคาสิโนระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและ เยาวชนเกิดประสิทธิผลขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะในการพัฒนา กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนจัดทำแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ควรเปิดโอกาสให้เด็ก และเยาวชนรวมทั้งครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูร่วมกับเจ้าพนักงานพินิจและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ที่เหมาะสมสอดคล้องตามสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของเด็กและเยาวชน แต่ละคนมากที่สุด นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีกลไกในเชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคี เครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ พนักงานคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตลอดจนชุมชนหรือบุคคลที่เห็น สมควร ในการวางแผนจัดทำแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตั้งแต่เริ่มแรก

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

ที่นำเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ควรจัดให้มีการส่งตัวเด็กและเยาวชนกระจายไปยังท้องถิ่นหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อทำการบำบัดรักษา ยาเสพติด แก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม พัฒนาจิตสังคัม และปรับปรุงทัศนคติให้มีความเหมาะสมเตรียมพร้อมสู่การกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง โดยเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะครอบครัวของเด็กและเยาวชนและหน่วยงานหรือองค์กรในระดับชุมชนท้องถิ่นที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่อาศัย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนร่วมกันในฐานะของผู้รับผลประโยชน์ร่วมทางสังคม ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัดรักษา ยาเสพติด แก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม พัฒนาจิตสังคัม และปรับปรุงทัศนคติในการเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติให้มีความเหมาะสมแล้ว การส่งตัวเด็กและเยาวชนกระจายไปยังท้องถิ่นหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่าง ๆ ยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิสังขรณ์ทางสังคมที่จะมีส่วนสำคัญในการช่วยลดการประทุบตราบาปของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อเด็กและเยาวชน ตลอดจนช่วยเพิ่มการยอมรับตัวตนของเด็กและเยาวชนผู้เคยก้าวพลาดให้ได้มีโอกาสก้าวเดินบนเส้นทางใหม่ในสังคมของตนร่วมกับผู้คนในชุมชนได้อย่างเป็นปกติสุขอีกครั้งหนึ่ง

3. นอกจากการส่งตัวเด็กและเยาวชนกระจายไปยังท้องถิ่นหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้ว ควรกำหนดให้มีการนำมาตรการทางเลือกมาใช้มาใช้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยการนำตัวแบบทางการแพทย์ หรือระบบงานด้านสาธารณสุขมาใช้ในการบำบัดรักษาด้วยวิธีการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดซึ่งถือเป็นผู้ป่วยสามารถเข้าถึงยาเสพติดชนิดที่ไม่รุนแรงได้โดยถูกกฎหมาย ภายใต้ข้อกำหนดในการควบคุมปริมาณรวมทั้งรูปแบบและวิธีการใช้ที่มีความเหมาะสมโดยการดูแลของบุคลากรทางการแพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด ร่วมกับการทำกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถลดการพึ่งยาเสพติดได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป จนสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้ในที่สุดและไม่หันกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำอีก

4. ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการติดตามดูแลภายหลังการปล่อยตัวเด็กและเยาวชน ควรมีลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ภาคีเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ทั้งครอบครัวของเด็กและเยาวชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ พนักงานคุ้มครองเด็กในพื้นที่ ตลอดจนชุมชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีบทบาทอย่างจริงจังในการสนับสนุนกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมตั้งแต่เริ่มแรก ที่นำเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผ่านการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำแนวทางและการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ไปจนถึงการดำเนินกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามแนวทางที่ได้กำหนดขึ้นโดยมีภาคีเครือข่ายทางสังคมดังกล่าวให้การสนับสนุนและรองรับการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และเมื่อเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการสามารถแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาการหรือผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดได้เป็นผลสำเร็จแล้ว ภาคีเครือข่ายทางสังคมเหล่านี้ก็ยังคงมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและรองรับกระบวนการเตรียมความพร้อมและติดตามดูแลเด็กและเยาวชนไปอย่างต่อเนื่องจนกว่าที่เด็กและเยาวชนจะสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขอีกครั้งหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

ลักษณะเด่นที่สำคัญทั้ง 5 ประการของรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมของประเทศต่าง ๆ ที่บทความนี้ได้นำเสนอไปข้างต้นนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของมาร์กดับเบิลยู ลิปซีย์ (Mark W. Lipsey) ที่ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยหลักที่เป็นลักษณะของการแทรกแซงที่มีประสิทธิผลกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดผ่านวิธีการวิเคราะห์เชิงอภิมาน (Meta-Analytic) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยวิธีการให้คำปรึกษา การฝึกทักษะ และการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มกำลังความสามารถก่อให้เกิดประสิทธิผลในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้มีประสิทธิผลมากกว่าการใช้วิธีการควบคุมหรือบังคับ โดยเฉพาะวิธีการตามระบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่เป็นทางการ เช่น การตรวจตราเฝ้าระวัง การป้องปราม หรือการฝึกระเบียบวินัย (Lipsey, M.W., 2009, p. 143)

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

นอกจากนี้ลิปซีย์ยังได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของรูปแบบการบำบัดรักษาผู้กระทำผิดด้วยวิธีกลุ่มบำบัดที่มีชุมชนเป็นฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงอภิमान ผลการศึกษาพบว่า การบำบัดรักษาผู้กระทำผิดด้วยวิธีการกลุ่มบำบัด (Group Treatment) ให้ประสิทธิผลน้อยกว่าการบำบัดรักษาเป็นรายบุคคล (Individual Treatment) ซึ่งให้ประสิทธิผลในการบำบัดรักษาผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า (Lipsey, M.W., 2006, pp. 162 - 184) โดยการศึกษาของลิปซีย์และคณะเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนผ่านมุมมองการปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ยังได้สนับสนุนให้มีการคำนึงและพิจารณาถึงฐานข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนตามหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมหรือรูปแบบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมตามสภาพปัญหาหรือความจำเป็นของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lipsey, M.W. et al, 2010, pp. 37 - 41) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ข้อเสนอจากการศึกษาของลิปซีย์ในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ตีดาเสพติดตามแนวปฏิบัติของศาลเพื่อการบำบัดรักษาผู้ตีดาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ดำเนินงานในลักษณะของการจัดการเป็นรายกรณี โดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการตัดสินใจกำหนดแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับผู้จัดการรายกรณีและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเอง

เช่นเดียวกับการศึกษาของเดวิด เอ็ม อัลท์สชูลเลอร์ (David M. Altschuler) เกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและกระบวนการนำเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมผ่านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่แสดงให้เห็นอย่างประจักษ์ชัดว่า ประสิทธิภาพในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดรวมถึงโอกาสของความสำเร็จในการนำเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความต่อเนื่องในการดูแล (Continuity of Care) เด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวอย่างเป็นทางการตั้งแต่ที่เด็กและเยาวชนเหล่านี้ยังอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสถานที่ควบคุม โดยจะต้องมีการกำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมในส่วนที่จำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชนก่อนการปล่อยตัว รวมทั้งการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว และการกำหนดบทบาทภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบ

ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเจ้าหน้าที่ในลักษณะของการจัดการดูแลเด็กและเยาวชน เป็นรายกรณี (Case Management) (Altschuler, D.M., 2008, pp. 4 - 23)

อย่างไรก็ตามปัจจัยที่สะท้อนถึงสัมฤทธิ์ผลในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่การศึกษาของลิปซีย์และฟรานซิส ที คัลเลน (Francis T. Cullen) เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการฟื้นฟูสมรรถภาพผ่านการวิเคราะห์และประเมินผลโครงการด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำผิดของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ยังชี้ให้เห็นว่า แม้โครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะมีรูปแบบที่ดีหรือมีประสิทธิภาพในทางทฤษฎีสักเพียงใด แต่ถ้าไม่สามารถนำรูปแบบที่ดั้นไปปฏิบัติหรือปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวก็ไม่อาจที่จะประสบความสำเร็จหรือให้ประสิทธิผลที่มีประสิทธิภาพได้ในทางปฏิบัติ (Lipsey, M.W., Cullen F.T., 2007, pp. 297 - 320) ดังนั้นสัมฤทธิ์ผลในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนอกจากจะต้องอาศัยรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีแล้ว ยังต้องอาศัยการนำไปปฏิบัติหรือปรับประยุกต์ใช้โดยบุคลากรเจ้าหน้าที่ในระบบกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดกระทำผิดได้มีโอกาสแก้ไขบำบัดฟื้นฟูปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสามารถหวนกลับคืนเป็นคนดีของสังคมได้อีกครั้งหนึ่ง

บทสรุป

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อเด็กและเยาวชนที่เสพหรือติดยาเสพติดให้สามารถเลิกพึ่งพายาเสพติดได้เท่านั้น หากแต่ยังมีผลในการป้องกันการหวนกลับมากระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนผู้เคยก้าวพลาดได้ในอีกทางหนึ่งด้วย ด้วยเหตุนี้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญาเสพติดให้บังเกิดผลขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จึงต้องอาศัยรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่วางอยู่บนหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเลือกสรรรูปแบบและมาตรการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผลกระทบจากยาเสพติดที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง ภายใต้ระบบการจัดการรายกรณีที่มีผู้จัดการรายกรณี

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรม : รูปแบบและมาตรการ

เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

และผู้เชี่ยวชาญให้การดูแลเด็กและเยาวชนเหล่านั้นอย่างใกล้ชิดร่วมกับภาคีเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคม โดยเริ่มตั้งแต่บทบาทการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่อาศัย เรื่อยไปจนถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เป็นผลสำเร็จ ตลอดจนการสร้างความเชื่อมั่นและขวัญกำลังใจในการกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งให้แก่เด็กและเยาวชน นอกจากนี้การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในฐานะผู้รับผลประโยชน์ร่วมทางสังคมแล้ว การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากการเสพยาหรือติดยาเสพติดยังจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อลดผลกระทบหรืออันตรายจากการใช้ยาเสพติดในอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยวิธีการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดตามตัวแบบทางการแพทย์จึงนับเป็นอีกหนึ่งมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมของต่างประเทศดังที่บทความนี้ได้นำเสนอไปนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งในหลากหลายรูปแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสมควรจะได้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนากันไปในอนาคต

อย่างไรก็ดีสำหรับระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้น แม้ว่าในปัจจุบันจะได้จัดให้มีกลไกการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดผ่านบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 หากแต่ก็ยังคงขาดกลไกการทำงานในเชิงบูรณาการร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นทางการ ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการดำเนินงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐนอกกระบวนการยุติธรรม องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขบวนการคุ้มครองชุมชน และบทบาทของสถาบันครอบครัวในการสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด อันจะนำมาซึ่งประสิทธิผลทั้งในด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมเสียของเด็กและเยาวชน ไปจนถึงประสิทธิผลด้านการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในอีกทางหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- ฉัตรสุมน พงศ์นิภิญโญ. (2559). *การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้กฎหมายยาเสพติดเปรียบเทียบ : รูปแบบกฎหมายและแนวทางการควบคุมยาเสพติด*. รายงานการวิจัยแผนงานภาคีวิชาการสารเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- อัศกร ไชยพงษ์. (2555). การพัฒนากลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำ เขต 8. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. (4)1, 125-148.
- Altschuler, D.M. (2008). *Rehabilitating and Reintegrating Youth Offenders : Are Residential and Community Aftercare Colliding Worlds and What Can Be Done About It?*. Justice Policy Journal. The Center on Juvenile and Criminal Justice.
- Anja Busse, et al. (2020). *UNODC Family-based Treatment Training Package (UNFT) for adolescents with drug and other substance use disorders including those in contact or at risk of contact with the criminal justice system*. [Online]. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/1904629_UNFT_Poster_90x140_ebook.pdf. [2020, August 21].
- EURehab Children. (2015). *Best Practices Handbook on Rehabilitation of Juvenile Offenders and Victims*. Erasmus+ Programme of European Union.

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด : รูปแบบและมาตรการ
เชิงปฏิบัติของต่างประเทศกับข้อเสนอเชิงการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

- Hedden, S.L. et al. (2020). *Behavioral Health Trends in the United States : Results from the 2014 National Survey on Drug Use and Health*. U.S. Department of Health and Human Services, Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Center for Behavioral Health Statistics and Quality. [Online]. Retrieved from www.samhsa.gov/data. [2020, August 1].
- Lipsey, M.W. (2006). *The Effects of Community-Based Group Treatment for Delinquency: A Meta-Analytic Search for Cross-Study Generalizations*. Deviant : Problem and Solutions Peer Influences in Programs for Youth. New York: The Guilford Press.
- _____. (2009). *The Primary Factors that Characterize Effective Interventions with Juvenile Offenders: A Meta-Analytic Overview*. Victims and Offenders. UK: Routledge Taylor and Francis Group.
- Lipsey, M.W., Cullen F.T. (2007). *The Effectiveness of Correctional Rehabilitation : A Review of Systematic Reviews*. The Annual Review of Law and Social Science. California: Annual Reviews.
- Lipsey, M.W. et al. (2010). *Improving the Effectiveness of Juvenile Justice Programs : A New Perspective on Evidence-Based Practice*. US: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice.
- Lipsey, M.W., Wilson, D.B., and Cothorn, L. (2020). *Effective Intervention for Serious Juvenile Offenders*. *Juvenile Justice Bulletin*. Washington D.C.: Center for Juvenile Justice Reform, Georgetown Public Policy Institute, Georgetown University.
- Lynch L. E., Mason K. V., Listenbee R. L. (2016). *Juvenile Drug Treatment Court Guidelines*. The Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP), U.S. Department of Justice.
- National Drug Court Resource Center. (2020). *Treatment Court Count Map*. [Online]. Retrieved from https://ndcrc.org/wp-content/NDCRC_Court_Map/. [2020, August 1].

- O'Connell, Nestlerode, Miller. (1999). *Evaluation of the Delaware Juvenile Drug Court Diversion Program*. The Criminal Justice Council's Statistical Analysis Center, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice.
- The United Nations Office on Drugs and Crime. (2014). *Guidance for Community-Based Treatment and Care Services for Drug Users in Southeast Asia*. Bangkok: Regional Office for Southeast Asia and the Pacific.
- The United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *UNODC TRAINING MATERIALS on elements of family therapy for the treatment of adolescents with drug and other substance use disorders including adolescents in contact with or at risk of contact with the criminal justice system*. Vienna: Prevention, Treatment and Rehabilitation Section.
- The United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Final Report Treatnet Family : A Feasibility Study on Training on Elements of Family Therapy for Adolescents with Substance Use Disorders including those in Contact with the Criminal Justice System in Jakarta, Indonesia*. Vienna: Prevention, Treatment and Rehabilitation Section Drug Prevention and Health Branch.
- VanderWaal C. J., McBride D. C., Terry-McElrath Y. M., VanBuren H. (2001). *Breaking the Juvenile Drug-Crime Cycle : A Guide for Practitioners and Policymakers*. National Institute of Justice, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice.

Received: January 28, 2021

Revised: April 2, 2021

Accepted: April 2, 2021